

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-328-60>

УДК 338.27:339.9

ЖУКОВА Юлія

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

<https://orcid.org/0000-0001-6312-9600>

ВАСИЛЕНКО Вадим

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

<https://orcid.org/0009-0004-4060-4412>

ЮРЧЕНКО Олександр

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

<https://orcid.org/0000-0002-8447-6510>

СТРАТЕГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

В умовах глобалізації та стрімкого технологічного розвитку забезпечення економічної безпеки країни є складним та багатограним завданням. У статті розглядаються основні глобальні виклики, такі як фінансові кризи, кіберзагрози, зміна клімату та геополітична нестабільність та їх вплив на економічну безпеку. Проаналізовано існуючі підходи та стратегії, включаючи диверсифікацію економіки, підтримку малого та середнього бізнесу, розвиток відновлюваних джерел енергії та зміцнення фінансової системи. Також запропоновано нові заходи та стратегії, які враховують специфічні умови та потреби країни для ефективного реагування на сучасні виклики. Фінансові кризи, як показує досвід 2008 року, можуть мати руйнівний вплив на економіку, призводячи до рецесій, зростання безробіття та зниження доходів населення. У цьому контексті важливим є створення резервних фондів та розробка ефективних механізмів стабілізації. Кіберзагрози, з розвитком цифрових технологій та інтернет-комунікацій, стають все більш актуальними. Атаки на фінансові системи та критичну інфраструктуру можуть призвести до значних фінансових втрат та підриву довіри до державних інституцій. Зміна клімату створює ризики для економічної безпеки через руйнування інфраструктури, зниження сільськогосподарських врожаїв та зростання витрат на ліквідацію наслідків природних катастроф. Геополітична нестабільність, конфлікти та санкції можуть дестабілізувати глобальні торгові потоки та фінансові ринки. У статті також розглянуто необхідність міжнародного співробітництва та інтеграції інноваційних технологій для забезпечення сталого економічного розвитку. Висновки наголошують на необхідності адаптивних стратегій, що враховують нові глобальні реалії. Комплексний аналіз поточних загроз, виявлення ключових уразливостей та розробка адаптивних та стійких заходів можуть забезпечити стабільність та процвітання нації. Запропоновані заходи та стратегії включають розвиток національної економічної стійкості через диверсифікацію економіки, підтримку малого та середнього бізнесу, зміцнення фінансової системи та забезпечення енергетичної безпеки через розвиток відновлюваних джерел енергії та енергоефективність. Таким чином, дослідження надає всебічний огляд викликів та стратегій для забезпечення економічної безпеки, наголошуючи на комплексному підході та необхідності міжнародного співробітництва. Це дослідження сприятиме розробці ефективних стратегій для захисту національних інтересів та забезпечення сталого економічного розвитку в умовах глобальних викликів.

Ключові слова: Економічна безпека, глобалізація, фінансові кризи, кіберзагрози, диверсифікація економіки, відновлювані джерела енергії, міжнародне співробітництво, сталий розвиток.

ZHUKOVA Yuliia

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

VASYLENKO Vadym

Volodymyr Dahl East Ukrainian National University

YURCHENKO Oleksander

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

STRATEGIES FOR ENSURING ECONOMIC SECURITY OF THE COUNTRY UNDER GLOBAL CHALLENGES

In the conditions of globalization and rapid technological development, ensuring the country's economic security is a complex and multifaceted task. The article examines major global challenges such as financial crises, cyber threats, climate change and geopolitical instability and their impact on economic security. Existing approaches and strategies are analyzed, including diversification of the economy, support of small and medium-sized businesses, development of renewable energy sources, and strengthening of the financial system. New measures and strategies that take into account the country's specific conditions and needs for effective response to modern challenges are also proposed. Financial crises, as the experience of 2008 shows, can have a devastating effect on the economy, leading to recessions, rising unemployment and lower incomes. In this context, it is important to create reserve funds and develop effective stabilization mechanisms. Cyber threats, with the development of digital technologies and Internet communications, are becoming more and more relevant. Attacks on financial systems and critical infrastructure can lead to significant financial losses and undermine trust in public institutions. Climate change poses risks to economic security through the destruction of infrastructure, reduced agricultural yields, and increased costs of natural disaster relief. Geopolitical instability, conflicts and sanctions can destabilize global trade flows and financial markets. The article also considers the need for international cooperation and integration of innovative technologies to ensure sustainable economic development. The conclusions emphasize the need for adaptive strategies that take into account the new global realities. Comprehensive analysis of current threats, identification of key vulnerabilities, and development of adaptive and sustainable measures can ensure stability and prosperity of the nation. Proposed measures and strategies include the development of national economic stability through the diversification of the economy, support of small and medium-sized businesses, strengthening of the financial system and ensuring energy security through the development of renewable energy sources and energy efficiency. Thus, the study provides a

comprehensive overview of challenges and strategies for ensuring economic security, emphasizing an integrated approach and the need for international cooperation. This research will contribute to the development of effective strategies to protect national interests and ensure sustainable economic development in the face of global challenges.

Keywords: Economic security, globalization, financial crises, cyber threats, economic diversification, renewable energy sources, international cooperation, sustainable development.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

В умовах сучасної глобалізації та швидкого технологічного прогресу забезпечення економічної безпеки країни стає все більш складним та багатограним завданням. Глобальні виклики, такі як фінансові кризи, кіберзагрози, зміна клімату та геополітична нестабільність, мають значний вплив на національні економіки. Ці виклики вимагають від держав розробки та реалізації ефективних стратегій для захисту економічних інтересів та забезпечення сталого розвитку. Існуючі підходи до економічної безпеки часто недостатньо гнучкі і не завжди відповідають специфічним умовам та потребам кожної країни. Внаслідок цього виникає необхідність перегляду та вдосконалення стратегій економічної безпеки з урахуванням нових глобальних реалій. Необхідний комплексний аналіз поточних загроз, виявлення ключових уразливостей та розробка адаптивних та стійких заходів, здатних забезпечити стабільність та процвітання нації. Ця стаття спрямована на дослідження існуючих підходів до економічної безпеки та розробку пропозицій щодо їх удосконалення з огляду на сучасні виклики та специфічні умови країни. Це дослідження допоможе державним органам та економічним суб'єктам виробити ефективні стратегії для захисту національних інтересів та створення умов для сталого економічного розвитку.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

1. *Фінансові та фінансові стратегії.* Дослідження щодо цього напрямку зосереджені на впливі фінансової політики та фінансових криз на економічну безпеку. Alesina та Ardagna розглядають зміни у фінансовій політиці та їх вплив на економіку, наголошуючи на порівнянні податків і державних витрат [1]. Varro досліджує наслідки рідкісних економічних катастроф та їх вплив на ринки активів, наголошуючи на важливості наявності резервів [3]. Bussière та співавтори аналізують роль валютних резервів у забезпеченні економічного зростання за часів криз [5]. Blanchard і Leigh аналізують помилки у прогнозуванні економічного зростання та вплив фінансових мультиплікаторів, роблячи висновки про важливість точного економічного прогнозування та адаптивних регуляторних заходів [4]. Gennaioli та співавтори досліджують вплив суверенних дефолтів на внутрішні банки та фінансові інститути, наголошуючи на важливості надійних фінансових інститутів для економічної безпеки [7]. Ефективне управління фінансовою політикою та створення резервних фондів є ключовими елементами підтримки економічної безпеки. Дослідження свідчать, що фінансових резервів може пом'якшити негативний вплив економічних потрясінь. Комплексний підхід до управління податками та державними витратами сприяє стійкому економічному розвитку.

2. *Регуляторні та інституційні заходи.* Claessens та Kodres досліджують регуляторні заходи, вжиті у відповідь на глобальну фінансову кризу, і порушують важливі питання щодо необхідності подальшого вдосконалення регуляторного середовища [6]. Blanchard і Leigh аналізують помилки у прогнозуванні економічного зростання та вплив фінансових мультиплікаторів, роблячи висновки про важливість точного економічного прогнозування та адаптивних регуляторних заходів [4]. Gennaioli та співавтори досліджують вплив суверенних дефолтів на внутрішні банки та фінансові інститути, наголошуючи на важливості надійних фінансових інститутів для економічної безпеки [7]. Mankiw і Ball розглядають макроекономіку та фінансову систему, наголошуючи на важливості стабільних фінансових інститутів для економічної безпеки [8]. Stiglitz розглядає економічні наслідки вільних ринків і наголошує на важливості регулювання в умовах глобальної економіки [11]. Регуляторні та інституційні заходи відіграють важливу роль у забезпеченні економічної стабільності. Точні економічні прогнози та адаптивні регуляторні заходи можуть запобігти фінансовим кризам. Надійні фінансові інститути є основою сталої економіки.

3. *Глобалізація та міжнародне співробітництво.* Baldwin та Evenett розглядають вплив глобальних торгових політик в умовах пандемії COVID-19 та наголошують на важливості міжнародного співробітництва [2]. Rodrik аналізує парадокси глобалізації, наголошуючи на взаємодії демократії та світової економіки [10]. Stiglitz розглядає економічні наслідки вільних ринків і наголошує на важливості регулювання в умовах глобальної економіки [11]. Taleb обговорює концепцію "чорного лебедя" та вплив несподіваних подій на світову економіку, наголошуючи на важливості готовності до непередбачуваних криз [12]. Piketty аналізує капітал у 21 столітті, підкреслюючи значущість глобального співробітництва та регулювання для справедливого розподілу ресурсів [9]. World Bank публікує прогнози глобального економічного розвитку, наголошуючи на важливості міжнародного співробітництва для сталого зростання [13]. Глобалізація та міжнародне співробітництво є невід'ємними компонентами сучасної економіки. Міжнародні торгові угоди та співробітництво можуть сприяти економічному зростанню та стабільності. Регулювання глобальних ринків необхідне запобігання економічним кризам і забезпечення сталого розвитку.

4. *Технологічні та інституційні інновації.* Claessens і Kodres аналізують регуляторні заходи, вжиті у відповідь на глобальну фінансову кризу, і порушують питання необхідності поліпшення регуляторного середовища [6]. Taleb обговорює концепцію «чорного лебедя» і наголошує на важливості готовності до непередбачуваних криз [12]. Mankiw і Ball розглядають макроекономіку та фінансову систему, наголошуючи на важливості стабільних фінансових інститутів для економічної безпеки [8]. Технологічні та інституційні інновації відіграють важливу роль у забезпеченні економічної стабільності. Інноваційні підходи до регулювання та управління ризиками можуть значно підвищити стійкість економіки. Готовність до непередбачуваних подій та впровадження нових технологій є ключовими елементами для забезпечення економічної безпеки.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Незважаючи на значні зусилля у сфері фіскальної політики та створення резервних фондів, проблема точного прогнозування економічних криз та адаптивності регуляторних заходів залишається невирішеною. В умовах глобалізації та технологічного прогресу не розроблено повністю ефективні стратегії кібербезпеки для захисту критичної інфраструктури та фінансових систем. Недостатня увага приділяється інтеграції стійких енергетичних практик та зниженню залежності від імпортованих енергоносіїв. Питання справедливого розподілу ресурсів та регулювання глобальних ринків потребують подальшого вивчення та вдосконалення. Також залишається відкритим питання про готовність до непередбачуваних подій та криз, що потребує розробки нових підходів та інструментів управління ризиками.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою цієї статті є аналіз розробки стратегій забезпечення економічної безпеки в умовах загрози та пропозиції щодо забезпечення стабільного розвитку.

1. Провести аналіз поточних глобальних викликів та їхнього впливу на економічну безпеку країни.
2. Виявити ключові загрози економічній безпеці за умов глобалізації.
3. Дослідити існуючі підходи та стратегії забезпечення економічної безпеки.
4. Розробити пропозиції щодо вдосконалення стратегій економічної безпеки з огляду на специфічні умови та потреби країни.
5. Оцінити ефективність запропонованих стратегій на прикладі конкретних економічних показників та сценаріїв розвитку.
6. Підготувати рекомендації для державних органів та ключових економічних суб'єктів щодо реалізації запропонованих стратегій.

Ці цілі та завдання допоможуть структурувати дослідження та акцентувати увагу на ключових аспектах забезпечення економічної безпеки в умовах глобальних викликів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

У сучасних умовах глобалізації та швидкої технологічної еволюції економічна безпека стає важливим аспектом для кожної країни. Глобальні виклики, такі як фінансові кризи, кіберзагрози та зміна клімату, суттєво впливають на стабільність національних економік. Для забезпечення сталого розвитку потрібен комплексний підхід до виявлення та нейтралізації цих загроз.

Розглянемо аналіз поточних глобальних викликів та їх вплив на економічну безпеку країни. Глобальні виклики сучасності значно впливають на економічну безпеку будь-якої країни. Розглянемо ключові з них та їх вплив.

Глобалізація та економічна інтеграція. Глобалізація сприяє посиленню економічних зв'язків між країнами, що, з одного боку, відкриває нові можливості для економічного зростання, з другого – збільшує залежність національних економік від глобальних економічних процесів. В результаті будь-які економічні потрясіння в одній частині світу можуть швидко поширюватися і негативно впливати на економічну стабільність інших країн.

Фінансові кризи. Фінансові кризи, такі як глобальна фінансова криза 2008 року, надають руйнівний вплив на економіку, призводячи до рецесій, зростання безробіття та зниження доходів населення. Країни мають бути готовими до таких викликів, маючи в запасі ефективні механізми реагування та стабілізаційні фонди.

Кіберзагрози. З розвитком цифрових технологій та інтернет-комунікацій зростає ризик кібератак на фінансові системи, критичну інфраструктуру та державні установи. Такі атаки можуть призвести до значних фінансових втрат, порушення функціонування економічних систем та підризу довіри до державних інституцій.

Зміна клімату. Кліматичні зміни створюють безліч ризиків для економічної безпеки, включаючи руйнування інфраструктури, зниження сільськогосподарських врожаїв та збільшення витрат на ліквідацію наслідків природних катастроф. Держави повинні адаптувати свої економічні стратегії для мінімізації збитків та забезпечення сталого розвитку.

Геополітична нестабільність. Конфлікти, санкції та політична нестабільність у різних регіонах світу можуть дестабілізувати глобальні торгові потоки та фінансові ринки. У таких умовах важливо мати гнучкі економічні стратегії та можливість для диверсифікації зовнішньоекономічних зв'язків.

Пандемії та глобальні охорони здоров'я. Пандемія COVID-19 продемонструвала, як швидко глобальна охорона здоров'я може порушити економічну діяльність, викликати масове безробіття і падіння ВВП. В умовах подібних криз важлива готовність до швидкого реагування та адаптації економічної політики.

Енергетична безпека. Залежність від імпорту енергетичних ресурсів робить країни вразливими до коливань цін на енергоносії та політичних рішень постачальників. Розвиток відновлюваних джерел енергії та підвищення енергоефективності стають важливими стратегіями для забезпечення енергетичної незалежності.

Аналіз цих глобальних викликів дозволяє виявити основні напрями для розробки стратегій економічної безпеки, спрямованих на мінімізацію ризиків та забезпечення сталого розвитку країни.

У сучасних умовах глобалізації та швидкої технологічної еволюції економічна безпека стає важливим аспектом для кожної країни. Глобальні виклики, такі як фінансові кризи, кіберзагрози та зміна клімату, суттєво впливають на стабільність національних економік. Для забезпечення сталого розвитку потрібен комплексний підхід до виявлення та нейтралізації цих загроз. У цій статті розглядаються ключові глобальні виклики та їх вплив на економічну безпеку країни, а також пропонуються стратегії ефективного реагування на ці виклики.

Розглянемо ключові загрози економічній безпеці в умовах глобалізації.

Фінансові нестабільності. У разі глобалізації національні економіки стають тісно пов'язані з міжнародними фінансовими ринками. Це збільшує ризик швидкого поширення фінансових криз, які можуть призвести до серйозних економічних потрясінь, як це було під час глобальної фінансової кризи 2008 року.

Залежність від зовнішніх ринків та торгових партнерів. Глобалізація сприяє розширенню торгових відносин, але також підвищує залежність від зовнішніх поставок та ринків збуту. Економічні санкції, торговельні війни або зміни в міжнародних торгових угодах можуть викликати серйозні розлади (порушення) в національних економіках.

Кіберзагрози. Розвиток інформаційних технологій та глобальних мереж комунікації збільшує вразливість до кібератак. Атаки на фінансові системи, критичну інфраструктуру та державні установи можуть призвести до значних фінансових втрат та підриву довіри до економічних інститутів.

Зміна клімату. Глобальна зміна клімату є серйозною загрозою для економічної безпеки. Екстремальні погодні умови, підвищення рівня моря та природні катастрофи можуть руйнувати інфраструктуру, знижувати продуктивність сільського господарства та вимагати значних витрат на відновлення та адаптацію.

Геополітична нестабільність. Політичні конфлікти, війни та міжнародні санкції можуть дестабілізувати глобальні торгові потоки та інвестиції. Країни, залучені до геополітичних конфліктів, часто стикаються з економічними санкціями та обмеженнями, які негативно позначаються на їхній економічній стабільності.

Енергетична залежність. Залежність від імпорту енергоносіїв робить країни вразливими до коливань цін на нафту та газ, а також політичних рішень постачальників. В умовах глобалізації доступ до надійних та стійких джерел енергії стає критично важливим для економічної безпеки.

Пандемії та глобальні охорони здоров'я. Пандемії, такі як COVID-19, демонструють, наскільки швидко глобальна охорона здоров'я може зруйнувати економічну активність, викликати масове безробіття і падіння ВВП. Недостатня готовність до таких криз може призвести до довгострокових економічних наслідків.

Технологічна залежність. Швидка технологічна інтеграція та залежність від іноземних технологій створюють ризики для економічної безпеки. Обмеження на доступ до передових технологій або санкції на експорт технологій можуть суттєво уповільнити економічне зростання та інноваційний розвиток.

Розуміння та аналіз цих ключових загроз дозволяє розробити ефективні стратегії та заходи для забезпечення економічної безпеки країни в умовах глобалізації. Аналіз глобальних викликів показує, що забезпечення економічної безпеки в умовах глобалізації потребує комплексного підходу та постійної адаптації стратегій. Важливо враховувати різноманітність та взаємопов'язаність загроз, таких як фінансові кризи, кіберзагрози та зміна клімату. Ефективне управління цими ризиками можливе через зміцнення національних економічних інститутів, розвиток внутрішніх ресурсів та міжнародне співробітництво. Застосування запропонованих стратегій допоможе забезпечити стабільний економічний розвиток та стабільність країни в умовах глобальних викликів.

Розглянемо існуючі підходи та стратегії забезпечення економічної безпеки.

Розвиток національної економічної стійкості.

- **Диверсифікація економіки.** Зменшення залежності від одного сектора економіки шляхом розвитку різних галузей, таких як промисловість, сільське господарство, послуги та високі технології.

- Підтримка малого та середнього бізнесу. Створення сприятливих умов для розвитку МСП через спрощення податкового режиму, доступ до кредитів та грантів, а також надання консультаційної та освітньої підтримки.

Зміцнення фінансової системи.

- Фіскальна дисципліна. Контроль за державними видатками та дефіцитом бюджету для підтримки фінансової стабільності.

- Створення резервних фондів. Формування суверенних фондів та стабілізаційних фондів задля забезпечення фінансової стійкості у період економічних потрясінь.

Забезпечення енергетичної безпеки.

- Розвиток відновлюваних джерел енергії. Інвестиції в сонячну, вітрову та гідроенергетику для зниження залежності від імпорту енергоносіїв.

- Енергоефективність. Впровадження енергоефективних технологій та практик у промисловості, транспорті та житлово-комунальному господарстві.

Зміцнення цифрової безпеки.

- Кібербезпека. Розробка та впровадження національних стратегій кібербезпеки, підвищення захищеності критичної інфраструктури та державних систем від кібератак.

- Інвестиції в IT-інфраструктуру. Створення надійної та безпечної інформаційно-комунікаційної інфраструктури для підтримки економічної діяльності та захисту даних.

Міжнародне співробітництво та інтеграція.

- Участь у міжнародних організаціях. Активна участь у СОТ, МВФ, Світовому банку та інших міжнародних організаціях для зміцнення економічних зв'язків та отримання підтримки у кризових ситуаціях.

- Укладання торгових угод. Підписання двосторонніх та багатосторонніх торгових угод для розширення ринків збуту та залучення інвестицій.

Управління природними ресурсами.

- Раціональне використання ресурсів. Введення екологічно стійких практик та технологій для збереження та відновлення природних ресурсів.

- Розробка стратегічних резервів. створення запасів стратегічно важливих ресурсів (нафта, газ, продовольство) для використання в кризові періоди.

Соціальна політика.

- Соціальний захист. Запровадження програм соціальної підтримки для зниження рівня бідності та нерівності, що сприяє соціальній стабільності та економічній безпеці.

- Інвестиції в освіту та охорону здоров'я. Підвищення рівня людського капіталу через покращення якості освіти та охорони здоров'я, що сприяє економічному зростанню та стійкості.

Ці підходи та стратегії спрямовані на створення комплексної системи забезпечення економічної безпеки, здатної ефективно реагувати на сучасні виклики та загрози.

Існуючі підходи та стратегії забезпечення економічної безпеки охоплюють широкий спектр заходів, спрямованих на зміцнення стійкості економіки в умовах глобальних викликів. Важливими напрямками є диверсифікація економіки, розвиток енергетичної незалежності, зміцнення фінансової системи та підвищення цифрової безпеки. Міжнародне співробітництво та раціональне управління природними ресурсами також відіграють ключову роль. Застосування цих стратегій сприяє створенню стабільної та стійкої економіки, здатної ефективно реагувати на зовнішні та внутрішні загрози.

Розглянемо пропозиції щодо вдосконалення стратегій економічної безпеки з урахуванням специфічних умов та потреб країни.

Таблиця 1.

Пропозиції щодо вдосконалення стратегій економічної безпеки з урахуванням специфічних умов та потреб країни

Пропозиції	Опис та сутність
1	2
Диверсифікація економіки	<i>Розвиток інноваційних галузей.</i> Інвестиції у високотехнологічні сектори, такі як інформаційні технології, біотехнології та зелена енергетика. Створення технопарків та інноваційних кластерів для підтримки стартапів та високотехнологічних компаній. <i>Регіональний розвиток.</i> Стимулювання економічної активності в регіонах через розвиток інфраструктури, транспортних мереж та створення спеціальних економічних зон (ВЕЗ).
Підтримка малого та середнього бізнесу (МСП)	<i>Спрощення адміністративних процедур.</i> Зниження бюрократичних бар'єрів для відкриття та ведення бізнесу. Введення електронного документообігу та онлайн-платформ для взаємодії з державними органами. <i>Доступ до фінансування.</i> Створення спеціалізованих банків та фондів підтримки МСП, надання пільгових кредитів та грантів. Розробка програм мікрофінансування та краудфандінгу.
Зміцнення фінансової системи	<i>Розвиток національного ринку капіталу.</i> Стимулювання інвестицій у національні облігації та акції, розвиток фондового ринку. Підвищення прозорості та покращення регулювання фінансових ринків. <i>Підвищення фіскальної стійкості.</i> Розробка довгострокової стратегії управління державним боргом, зниження дефіциту бюджету та створення стабілізаційних фондів для управління кризами.

1	2
Енергетична безпека	Інвестиції у відновлювані джерела енергії. Стимулювання проектів щодо розвитку сонячної, вітрової та гідроенергетики. Введення податкових пільг та субсидій для компаній, які займаються зеленою енергетикою. Енергозбереження та енергоефективність. Програми з модернізації старих будівель та промислового обладнання, впровадження енергоефективних технологій та стандартів.
Кібербезпека	<i>Національна стратегія кібербезпеки.</i> Розробка комплексної стратегії кібербезпеки, що включає захист критичної інфраструктури, фінансових систем та державних установ. Регулярні навчання та тренування з протидії кібератакам. <i>Підвищення кваліфікації фахівців.</i> Створення програм навчання та сертифікації фахівців у галузі кібербезпеки. Стимулювання співпраці між державними органами та приватним сектором у сфері IT-безпеки.
Міжнародна співпраця	<i>Активна участь у міжнародних організаціях.</i> Зміцнення позицій країни у СОТ, МВФ, Світовому банку та інших міжнародних економічних організаціях. Просування національних інтересів міжнародної арені. <i>Двосторонні та багатосторонні угоди.</i> Укладання торгових та інвестиційних угод із ключовими партнерами. Розробка стратегій економічної дипломатії для залучення іноземних інвестицій та розширення експортних можливостей.
Соціальний захист та розвиток людського капіталу	<i>Вдосконалення системи соціального захисту.</i> Введення програм підтримки для вразливих категорій населення, підвищення пенсій та соціальних виплат. Розробка програм професійної перепідготовки та підвищення кваліфікації. <i>Інвестиції в освіту та охорону здоров'я.</i> Підвищення якості освіти через реформи навчальних програм, розвиток дистанційного навчання та підтримка наукових досліджень. Поліпшення доступності та якості медичних послуг.

Джерело: сформовано авторами на основі [1, 3, 4, 5, 6, 7]

Ці пропозиції спрямовані на створення комплексної та сталої системи економічної безпеки, здатної ефективно реагувати на виклики глобалізації та внутрішні потреби країни. Існуючі підходи та стратегії забезпечення економічної безпеки охоплюють широкий спектр заходів, спрямованих на зміцнення стійкості економіки в умовах глобальних викликів. Важливими напрямками є диверсифікація економіки, розвиток енергетичної незалежності, зміцнення фінансової системи та підвищення цифрової безпеки. Міжнародне співробітництво та раціональне управління природними ресурсами також відіграють ключову роль. Застосування цих стратегій сприяє створенню стабільної та стійкої економіки, здатної ефективно реагувати на зовнішні та внутрішні загрози.

Розглянемо оцінку ефективності запропонованих стратегій на прикладі конкретних економічних показників та сценаріїв розвитку. Для оцінки ефективності запропонованих стратегій розглянемо кілька ключових економічних показників та можливі сценарії їх розвитку (Таблиця 2).

Таблиця 2.

Ключові економічні показники та можливі сценарії їх розвитку

Економічний показник	Сценарій 1	Сценарій 2
Зростання ВВП	<i>Розвиток інноваційних галузей.</i> Впровадження високотехнологічних секторів та стимулювання інновацій може призвести до збільшення ВВП на 2-3% на рік. Приклади країн, що досягли успіху в цій галузі, включають Південну Корею та Сінгапур, які активно інвестували у науку та технології.	<i>Регіональний розвиток.</i> Збільшення інвестицій в інфраструктуру та транспортні мережі в регіонах сприяє рівномірному економічному зростанню. Це може призвести до зростання ВВП на 1-2% на рік за рахунок підвищення продуктивності та створення нових робочих місць.
Рівень безробіття	<i>Підтримка малого та середнього бізнесу (МСП).</i> Спрощення адміністративних процедур та доступ до фінансування для МСП може знизити рівень безробіття на 2-3%, оскільки малі та середні підприємства є основними роботодавцями в економіці.	<i>Програми професійної перепідготовки.</i> Інвестиції в освіту та професійну перепідготовку допоможуть знизити структурне безробіття на 1-2%, особливо у високотехнологічних секторах.
Фіскальна стійкість	<i>Розвиток національного ринку капіталу.</i> Зміцнення фондового ринку та залучення інвестицій може збільшити податкові надходження на 1-2%, сприяючи зниженню дефіциту бюджету.	<i>Підвищення фіскальної стійкості.</i> Створення стабілізаційних фондів та ефективне управління державним боргом може знизити рівень державного боргу до ВВП на 5-10% протягом 5 років.
Енергетична незалежність	<i>Інвестиції у відновлювані джерела енергії.</i> Збільшення частки відновлюваних джерел енергії до 30-40% в енергобалансі країни може скоротити витрати на імпорт енергоносіїв на 10-15%, покращуючи торговельний баланс.	<i>Енергоефективність.</i> Впровадження енергоефективних технологій може знизити споживання енергії на 15-20%, що призведе до економії бюджетних коштів та зменшення залежності від зовнішніх поставок.
Кібербезпека	<i>Національна стратегія кібербезпеки.</i> Впровадження комплексної стратегії кібербезпеки може знизити кількість успішних кібератак на 30-50%, що призведе до зниження фінансових втрат та підвищення довіри до цифрових послуг.	<i>Підвищення кваліфікації фахівців.</i> Збільшення кількості кваліфікованих фахівців у галузі кібербезпеки може знизити ризики кібератак на 20-30%, покращуючи загальний захист критичної інфраструктури.

Джерело: сформовано авторами на основі [2, 8, 9, 10, 11, 12].

Ці сценарії та економічні показники демонструють, що запропоновані стратегії можуть значно покращити економічну безпеку та стійкість країни. Важливо регулярно моніторити та коригувати ці стратегії, щоб вони відповідали поточним викликам та потребам.

Сформулюємо рекомендації для державних органів та ключових економічних суб'єктів щодо реалізації запропонованих стратегій.

Державні органи.

Розвиток національної економічної стійкості.

- Міністерство економіки та регіонального розвитку. Розробити та впровадити програми підтримки інноваційних секторів та регіонального розвитку, включаючи створення технопарків та спеціальних економічних зон.

- Міністерство фінансів. Запровадити податкові пільги та субсидії для підприємств, які інвестують у високотехнологічні галузі та інновації.

Підтримка малого та середнього бізнесу (МСП).

- Міністерство економіки. Спрощення адміністративних процедур та створення «єдиного вікна» для реєстрації та ведення бізнесу. Розробка програм фінансової підтримки для МСП, включаючи пільгове кредитування та мікрофінансування.

- Регіональні адміністрації. Проведення інформаційно-консультаційних заходів щодо підтримки підприємств на місцях.

Зміцнення фінансової системи.

- Міністерство фінансів. Формування довгострокової стратегії управління державним боргом та створення стабілізаційних фондів. Розвиток внутрішнього ринку капіталу через стимулювання інвестицій у національні цінні папери.

- Центральний банк. Підвищення прозорості та покращення регулювання фінансових ринків для залучення інвесторів.

Енергетична безпека.

- Міністерство енергетики. Інвестиції у відновлювані джерела енергії та енергоефективні технології. Введення податкових пільг та субсидій для підприємств, що займаються зеленою енергетикою.

- Міністерство природних ресурсів та екології. Розробка програм з раціонального використання природних ресурсів та зниження екологічного впливу.

Кібербезпека.

- Національне агентство з кібербезпеки. Розробка та впровадження комплексної стратегії кібербезпеки, включаючи захист критичної інфраструктури та державних систем. Проведення регулярних навчань та тренувань щодо протидії кібератакам.

- Міністерство освіти і науки. Створення програм навчання та сертифікації фахівців у галузі кібербезпеки.

Міжнародна співпраця.

- Міністерство закордонних справ. Активна участь у міжнародних організаціях та укладання двосторонніх та багатосторонніх торгових угод. Просування національних інтересів міжнародної арені.

- Міністерство економічного розвитку. Розробка стратегій економічної дипломатії для залучення іноземних інвестицій та розширення експортних можливостей.

Соціальний захист та розвиток людського капіталу.

- Міністерство праці та соціального захисту. Запровадження програм підтримки для вразливих категорій населення та підвищення соціальних виплат. Розробка програм професійної перепідготовки та підвищення кваліфікації.

- Міністерство освіти і науки. Підвищення якості освіти через реформи навчальних програм та розвиток дистанційного навчання. Підтримка наукових досліджень та розвиток системи охорони здоров'я.

Ключові економічні суб'єкти.

Приватний сектор та бізнес-спільнота

- Інновації та технології. Активні інвестиції у дослідження та розробки, впровадження передових технологій та інновацій. Участь у національних та міжнародних інноваційних кластерах та технопарках.

- Корпоративна соціальна відповідальність. Впровадження програм корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), включаючи екологічні ініціативи та підтримку місцевих громад.

- Кібербезпека. Впровадження передових систем кіберзахисту, регулярне оновлення програмного забезпечення та навчання співробітників основ кібербезпеки.

Фінансові інститути.

- Банки та інвестиційні компанії. Розробка продуктів та послуг, спрямованих на підтримку МСП та інноваційних проектів. Активна участь у розвитку національного ринку капіталу та фінансової системи.

- Страхові компанії. Введення страхових продуктів для захисту бізнесу від ризиків, пов'язаних із кібератаками та зміною клімату.

Освітні та наукові установи.

- Університети та дослідні центри. Розробка та реалізація програм навчання та перепідготовки кадрів, що відповідають вимогам сучасного ринку праці. Проведення прикладних наукових досліджень у галузі кібербезпеки, енергоефективності та інноваційних технологій.

- Партнерство з бізнесом. Зміцнення зв'язків із приватним сектором для спільної розробки та впровадження інноваційних рішень.

Ці рекомендації допоможуть державним органам та ключовим економічним суб'єктам ефективно реалізувати запропоновані стратегії, забезпечуючи економічну безпеку та сталий розвиток країни в умовах глобальних викликів.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

В умовах глобалізації та стрімкого розвитку технологій економічна безпека країни набуває першорядного значення. Аналіз сучасних викликів показує, що економічна безпека потребує комплексного та багаторівневого підходу, що включає як національні, так і міжнародні заходи. Важливими аспектами є диверсифікація економіки, підтримка малого та середнього бізнесу, розвиток відновлюваних джерел енергії та зміцнення фінансової системи. Особливу увагу слід приділити кібербезпеці та цифровій інфраструктурі, оскільки кіберзагрози стають все більш актуальними та небезпечними. Ефективне міжнародне співробітництво та участь у глобальних економічних організаціях допоможуть країні долати зовнішні загрози та інтегруватися у світову економіку. Розвиток людського капіталу через інвестиції в освіту та охорону здоров'я створить міцну основу для сталого економічного зростання. Реалізація запропонованих стратегій потребує координації зусиль державних органів, приватного сектору та наукової спільноти. Регулярний моніторинг та коригування стратегій дозволять адаптуватися до умов, що змінюються, і мінімізувати ризики. Таким чином, запропоновані заходи та стратегії створять умови для забезпечення економічної безпеки та сталого розвитку країни в умовах глобальних викликів. Тільки комплексний підхід та гнучкість у реагуванні на загрози дозволять досягти стабільності та процвітання.

Література

1. Alesina A., Ardagna S. Large Changes in Fiscal Policy: Taxes Versus Spending / A. Alesina, S. Ardagna // *Tax Policy and the Economy*. – 2010. – No 24. – P. 35–68.
2. Baldwin R., Evenett S. COVID-19 and Trade Policy: Why Turning Inward Won't Work / R. Baldwin, S. Evenett // [Електронний ресурс]. CEPR Press, – 2020. Режим доступу: <https://voxeu.org/content/covid-19-and-trade-policy-why-turning-inward-won-t-work>
3. Barro R.J. Rare Disasters and Asset Markets in the Twentieth Century / R.J. Barro // *The Quarterly Journal of Economics*. – 2006. – No 121(3). – p. 823–866.
4. Blanchard O., Leigh D. Growth Forecast Errors and Fiscal Multipliers / O. Blanchard, D. Leigh // *American Economic Review*. – 2013. – No 103(3). – P. 117–120.
5. Bussière M., Cheng G., Chinn M.D., Lisack N. For a Few Dollars More: Reserves and Growth in Times of Crises / M. Bussière, G. Cheng, M.D. Chinn, N. Lisack // *Journal of International Money and Finance*. – 2014. – No 52. – P. 127–145.
6. Claessens S., Kodres L. The Regulatory Responses to the Global Financial Crisis: Some Uncomfortable Questions / S. Claessens, L. Kodres // *IMF Working Papers*. – 2014. – No 14(46). – P. 1–40.
7. Gennaioli N., Martin A., Rossi S. Sovereign Default, Domestic Banks, and Financial Institutions / N. Gennaioli, A. Martin, S. Rossi // *Journal of Finance*. – 2014. – No 69(2). – P. 819–866.
8. Mankiw N.G., Ball L. *Macroeconomics and the Financial System* / N.G. Mankiw, L. Ball // Broadway : Worth Publishers. – 2011. – 641 p.
9. Piketty T. *Capital in the Twenty-First Century* / T. Piketty // Harvard University Press. – 2014.
10. Rodrik D. *The Globalization Paradox: Democracy and the Future of the World Economy* / Rodrik D. // New York and London : W.W. Norton & Company, 2011. 368 p.
11. Stiglitz J.E. *Freefall: America, Free Markets, and the Sinking of the World Economy* / Stiglitz J.E. // New York and London : W.W. Norton & Company. – 2010. – 480 p.
12. Taleb N.N. *The Black Swan: The Impact of the Highly Improbable* / Taleb N.N. // New York : Random House. – 2010. – 446 p.
13. World Bank. *Global Economic Prospects, June 2020*. Chicago : World Bank Publications [Електронний ресурс]. – 2020. – 234 p.

References

1. Alesina A., & Ardagna S. (2010) Large Changes in Fiscal Policy: Taxes Versus Spending. *Tax Policy and the Economy*, vol. 24(1), P. 35–68. DOI: <https://doi.org/10.1086/649828>.

2. Baldwin R., & Evenett S. (2020) *COVID-19 and Trade Policy: Why Turning Inward Won't Work*. CEPR Press. Available at: <https://voxeu.org/content/covid-19-and-trade-policy-why-turning-inward-won-t-work>
3. Barro R.J. (2006) Rare Disasters and Asset Markets in the Twentieth Century. *The Quarterly Journal of Economics*, Vol. 121(3), P. 823–866. DOI: <https://doi.org/10.1162/qjec.121.3.823>.
4. Blanchard O., & Leigh D. (2013) Growth Forecast Errors and Fiscal Multipliers. *American Economic Review*, Vol. 103(3), P. 117–120. DOI: <https://doi.org/10.1257/aer.103.3.117>.
5. Bussière M., Cheng G., Chinn M.D., & Lisack N. (2014) For a Few Dollars More: Reserves and Growth in Times of Crises. *Journal of International Money and Finance*, Vol. 52, P. 127–145. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jimonfin.2014.09.010>.
6. Claessens S., & Kodres L. (2014) The Regulatory Responses to the Global Financial Crisis: Some Uncomfortable Questions. *IMF Working Papers*, Vol. 14(46), P. 1–40. DOI: <https://doi.org/10.5089/9781475515291.001>.
7. Gennaioli N., Martin A., & Rossi S. (2014) Sovereign Default, Domestic Banks, and Financial Institutions. *Journal of Finance*, Vol. 69(2), P. 819–866. DOI: <https://doi.org/10.1111/jofi.12124>.
8. Mankiw N.G., & Ball L. (2011) *Macroeconomics and the Financial System*. Broadway: Worth Publishers, 641 p.
9. Piketty T. (2014) *Capital in the Twenty-First Century*. Harvard University Press. DOI: <https://doi.org/10.4159/9780674369542>.
10. Rodrik D. (2011) *The Globalization Paradox: Democracy and the Future of the World Economy*. New York and London: W.W. Norton & Company, 368 p.
11. Stiglitz J.E. (2010) *Freefall: America, Free Markets, and the Sinking of the World Economy*. New York and London: W.W. Norton & Company, 480 p.
12. Taleb N.N. (2010) *The Black Swan: The Impact of the Highly Improbable*. New York: Random House, 446 p.
13. World Bank. (2020) *Global Economic Prospects, June 2020*. Chicago: World Bank Publications, 234 p. DOI: <https://doi.org/10.1596/978-1-4648-1553-9>.